

Hr Kalle Laanet
Justiitsminister

ARUPÄRIMINE

05.06.2023

Prokuratuuri ja Kaitsepolitseiameti (KaPo) tegevuse põhjendatuse kohta

31. mail jõudis avalikkuse ette teave selle kohta, et Kaitsepolitsei kahtlustab Tartu abilinnapead Priit Humalat toimingupiirangu rikkumises eriti suures ulatuses ja ettevõtja Parvel Pruunsilda sellele kaasa aitamises.¹

Paraku tekitavad kõnealuse juhtumi asjaolud tõsiseid küsimusi selle kohta, kas prokuratuuri ja KaPo tegevuses ei ilmne mitte võimu kuritarvitamise tunnused. Muu hulgas tõusetub see küsimus teadmises, et kõnealuses juhtumis ei ole keegi kõige vähematki kahju kannatanud, kuna Tartu linnapea Urmas Klassi kinnitusel ei olegi Tartu linn soovinud seda kinnistut osta, mille ostmata jätmiseks olevat Pruunsild Humalat kui abilinnapead väidetavalt mõjutanud. Samuti tekitab tõsiseid küsimusi see, kui kaudsetele ja meelevaldsetele seostele tuginedes on toimingupiirangu rikkumise kahtlustus rajatud.

Kuivõrd prokuratuuri ja KaPo kätte on usaldatud väga suur võim, siis peavad saama ühemõtteliselt hajutatud kõik kahtlused seonduvalt võimu kuritarvitamisega.

Sellega seoses on meil Teile järgmised küsimused:

1. Kas vastab tõele, et KaPo töötajad ei tahtnud võimaldada Pruunsillal pärast talle kahtlustuse teatavaks tegemist telefoni teel privaatselt, st KaPo töötajate juuresolekuta oma advokaadi Paul Keresega suhtlemist ning et selline suhtlus osutus võimalikuks alles pärast pikka vaidlust Kerese ja KaPo töötajate vahel? Kui see vastab tõele, siis millisele õiguslikule alusele toetudes võivad KaPo töötajad keelata kahtlustataval privaatselt oma advokaadiga suhelda? Kui aga KaPo töötajatel ei ole õigust sedasi käituda, siis kes ja kuidas sellise rikkumise eest vastutab ning kuidas on tagatud, et edaspidi sama moodi kehtivat õigust ei rikuta? Kriminaalmenetluse seadustik sätestab teatavasti paragrahvis 34 lõige 1 punktides 3 ja 4 selgesõnaliselt, et kahtlustataval on õigus kaitsja abile ja suhtlusele kaitsjaga teiste isikute juuresolekuta.

Oleme teadlikud, et KaPo tegutseb mitte Justiitsministeeriumi, vaid Siseministeeriumi valitsemisalas, aga samas oleme teadlikud ka sellest, et

¹ Vt <https://www.err.ee/1608993710/kaitsepolitsei-kahtlustab-parvel-pruunsilda-ja-tartu-abilinnapead-kuriteos>

kriminaalmenetluse seadustiku paragrahvi 30 lõige 1 kohaselt on just Justiitsministeeriumi valitsusalas oleva prokuratuuri kohustus juhtida kohtueelset menetlust ja tagada selle seaduslikkus, mistõttu ei ole kohatu pöörduda kõnealuse küsimusega Teie kui justiitsministri poole.

2. Põhjendades, miks ei ole alustatud kriminaalmenetlust MTÜ Slava Ukrainiga seondult, toonitas käesoleva aasta aprillikuus riigiprokurör Triinu Olev, et prokuratuur „ei saa alustada kriminaalmenetlust selleks, et hakata otsima kriminaalmenetluse alust“ ning et kriminaalmenetluse algatamiseks „peab olema küllaldasi viiteid, et kuritegu kui selline on toime pandud.“² Seevastu vastuseks küsimusele, kas on alust arvata, et Humal või tema lähedased on saanud Pruunsilla abiga osaliselt Pruunsillale kuuluvast pangast turuhinnast soodsamat laenu, mis on esitatud kahtlustuse seisukohast keskse tähtsusega küsimus, teatas Lõuna ringkonnaprokuratuuri prokurör Gerd Raudsepp, et „[s]ee on aspekt, mida praeguse menetluse käigus püüame välja selgitada.“³

Kuidas on võimalik, et prokuratuur lähtub erinevate kriminaalmenetluste raames niivõrd erinevatest standarditest, asudes ühel juhul seisukohale, et kriminaalmenetlust ei või alustada sellele aluse leidmiseks, aga tegutsedes teisel juhul risti vastupidiselt ehk alustades kriminaalmenetluse just selleks, et selgitada välja, kas selleks on alust või mitte?

3. Millist õiguspärast eesmärki teenis KaPo töötajate poolt Pruunsilla kodu põhjalik läbiotsimine teadmises, et Humal ja Pruunsild ei eitagi, et nad on omavahel (mitte midagi ebaseaduslikku kätkeval moel) arutanud korporatsioon Sakala soovi osta korporatsiooni kõrvakrundil asuv maja? Millise muu täiendava tõendi leidmise eesmärgist läbiotsimine lähtus?⁴

Küsimuse taustana osutame, et kuigi läbiotsimist Pruunsilla kodus viis läbi KaPo kui Siseministeeriumi valitsemisalas tegutsev asutus, võib kriminaalmenetluse seadustiku paragrahvi 91 lõike 2 kohaselt läbiotsimist toimetada üksnes prokuratuuri kui Justiitsministeeriumi valitsemisalas tegutseva asutuse taotlusel eeluurimiskohtuniku määruse või kohtumääruse alusel. Seega ei ole põhjendamatu pöörduda kõnealuse küsimusega justiitsministri poole.

Lisaks osutame küsimuse taustana, et kriminaalmenetluse seadustiku paragrahvi 91 lõike 1 kohaselt peab läbiotsimine lähtuma eesmärgist leida hoonest, ruumist, sõidukist või piirdega alalt asitõendina kasutatav või konfiskeeritav objekt, kriminaalasja lahendamiseks vajalik dokument, asi või isik või kriminaalmenetluses arestitav vara või laip või tabada tagaotsitav. Läbiotsimist võib toimetada, kui esineb põhjendatud kahtlus, et otsitav asub läbiotsimiskohas.

4. Kui toimingupiirangu rikkumist tõlgendatakse nii loominguliselt, nagu kõnealuse kahtlustuse puhul on näha (tuvastades Humala ja Pruunsilla vahelise seotuse näiteks asjaolus, et Humala abikaasa on võtnud osaliselt Pruunsillale kuuluvast pangast laenu), siis kuidas peaks ametnikud teadma, millistel puhkudel nad rikuvad ja millisel puhkudel ei riku toimingupiirangut? Kas Teie hinnangul vastab

² Vt <https://www.err.ee/1608953096/riigiprokuror-kriminaalmenetlust-ei-saa-alustada-selleks-aluse-otsimiseks>

³ Vt <https://tartu.postimees.ee/7786327/prokuror-pruunsild-survestas-humalat-jarjepidevalt>

⁴ Vt <https://www.postimees.ee/7787389/intervjuu-parvel-pruunsild-eesmark-oli-katte-saada-minu-arvuti-ja-telefon>

kuriteokoosseis, mis on sõnastatud sedavõrd laialivalguvalt ja meelevaldset tõlgendust võimaldavalt, õigusriigi põhimõttele, mille kohaselt peavad kõik kuriteod olema sätestatud karistusseadustikus niisuguse selgusega, et keskmine mõistlik inimene on suuteline aru saada, millistest tegudest täpselt jutt käib?

5. Kui kõnealune kriminaalmenetlus peaks lõppema ilma Humalat või Pruunsilda süüdimõistva kohtuotsuseta, siis kes ja kuidas peaks vastutama nimetatud isikutele põhjustatud hiiglasliku mainekahju eest, mida ei ole võimalik tagasi pöörata? Kas Teie hinnangul peaks sellisel juhul kaasnema alusetult kriminaalmenetluse algatanud prokurörile isiklik vastutus, vähemalt ametikoha kaotuse näol? Kui ei peaks ehk kui prokurörid ei kanna alusetult kriminaalmenetluste alustamise ja sellega isikute maine hävitamise eest sisuliselt mitte mingisugust isiklikku vastutust, siis kuidas peaks üldse nende poolse võimu kuritarvitamise ära hoidma?

Lugupidamisega

Riigikogu liikmed:

Varro Vooglaid
 Kert Kiigo
 Kalle Grünthal
 Arvo Aler
 Evelin Paolamets
 Leo Kivimägi
 Rene Kõhla
 Henn Põlluaas
 Mart Lellem
 Marko Helme
 Rein Epler
 Andres Treusch
 Joonas Vaher
 Mart Märtin
 Pent Siim

Rune Solomon

Pgelman